

Oponentní posudek bakalářské práce

Název práce: Restaurování sochy andělka ze sousoší sv. Jana Nepomuckého z Pohořelce, konzervování sochy sv. Josefa z Kolína

Autorka: Michaela Glaserová, studentka 4. ročníku, Atelier restaurování a konzervace kamene a souvisejících materiálů

Vedoucí práce: Mgr. art. Jakub Ďoubal, Ph.D.

Bakalářskou práci studentky Michaely Glaserové tvoří dvě samostatné části. První je věnována restaurování levého anděla ze sousoší sv. Jana Nepomuckého na pražském Pohořelci a související problematice výzkumu vlivu kameniva na vlastnosti doplňků pro kutnohorský vápenec. Předmětem druhé části je konzervace skulptury sv. Zikmunda, pocházející z niky fasády štítu domu č. p. 91 na Karlově náměstí v Kolíně.

První část popisující komplexní restaurátorský zásah na soše anděla ze svatojánského sousoší na Pohořelci otevírá stručný celkový popis kompozice objektu, jehož je restaurované dílo součástí. Popis doplňují přepisy latinských nápisů z podstavce sousoší s českými překlady. Následuje obsáhlá kapitola představující výsledky uměleckohistorického a přírodovědného průzkumu. V první části je zmapována historie lokality, v níž je sousoší se sv. Janem Nepomuckým situováno, následuje krátké představení sochaře, Jana Antonína Quitainera, který je považován za autora. Připojena je i slohová charakteristika Quitainerových děl, v příloze pak několik ukázek analogických prací. Tento souhrn představuje dobrý základ pro studium sochařova rukopisu a výrazu, jehož hlubší znalost může mít bezpochyby pozitivní vliv na kvalitu provedení plastických retuší a rekonstrukčních doplňků v rámci procesu restaurování artefaktu. Cenným příspěvkem k poznání vývoje památky je i rešerše starších restaurátorských zpráv.

V dalším bloku jsou přehledným způsobem zpracovány základní typy poškození formou jejich charakteristik doplněných obrazovou dokumentací. Přírodovědný průzkum je zpracován podrobně, výsledky jednotlivých bádání jsou řazeny přehledně. Součástí přírodovědného průzkumu jsou i zkoušky technologií pro čištění povrchu sochy, zaměřené na redukci tmavých míst povrchu kamene. Předmětem srovnání byly jak postupy chemické, tak mechanické. Experiment je dokumentován makrofotografiemi čištěných povrchů porovnávaných s čistým kamenem v lomové ploše. Jako nejvhodnější bylo vyhodnoceno čištění laserem, hodnocení probíhalo optickým vyhodnocením makrosnímků. V rámci vyhodnocení průzkumu je následně navržena metoda čištění laserem s následným dočištěním mikroabrazivní metodou. Vzhledem k tomu, že se jedná o poměrně zásadní zásah do organismu památky, bylo by jistě přínosem podpořit výslednou volbu důkladnější argumentací.

Na základě faktů zjištěných provedeným průzkumem je formulována koncepce restaurování. Mohu-li si dovolit srovnání s prací K. Kalvodové, zabývající se restaurováním stranově protilehlého anděla, je pro mne tato část o něco srozumitelnější v právě rozebíraném textu. Zatímco v práci Kalvodové je deklarováno odstranění sádrovcových krust, které sice předpokládá ztrátu fragmentů barevných úprav pod nimi, nicméně následuje ujištění autorky, že doklady historických etap barevné adjustace sochy budou zachovány v jiných částech modelace. Studentka Michaela Glaserová naopak předpokládá pouze redukci sádrovcových krust z důvodu zachování dotčených fragmentů. Rozdílný přístup se projeví ve finálním vzhledu obou soch.

Dle mého názoru jasně je zde navrženo čištění tmavých míst z důvodu redukce kontrastu mezi exponovanými tmavými a méně exponovanými světlými místy. Podobně jako v práci kolegyně není zcela jednotné užívání pojmu krusta, což může působit poněkud matoucím dojmem.

Samotný restaurátorský zákrok byl proveden na profesionální úrovni. Socha byla dle přiložené dokumentace dochována v téměř kompletním stavu, k doplnění došlo tedy pouze v případech drobnějších tvarových ztrát či náhrad starších tmelů. Poznámku mám k výslednému celkovému působení skulptury. Při prohlídce obou andělů v atelieru v Litomyšli působí tato oproti svému stranovému protějšku poněkud tmavším dojmem, čímž se vracím k jistému nesouladu v koncepci čištění mezi oběma sochami. Čištění, provedené studentkou Michaelou Glaserovou, se jeví méně intenzivní, než v případě druhého anděla. To by samo o sobě nemuselo být na závadu, nicméně mám za to, že barevné retuše, snažící se co nejvíce přiblížit tmavému vzhledu kamene tento stav nepříjemně umocnili. Navíc snaha o dosažení stejného odstínu poněkud „ucpala“ povrch sochy a výsledek působí trochu umělým dojmem. Konkurenční anděl vyhlíží barevně jednotně, jak bylo vytyčeno u obou prací, nicméně více věrohodně coby historický artefakt. To je však problém, který lze snadno napravit a nepředstavuje tudíž překážku pozitivnímu hodnocení práce studentky. K drobným vadám na kráse patří některá místa, která by si zasloužila pečlivější vytmelení. Mám na mysli pohledy draperie a některá místa v exponovaných plochách, kde by se mohla držet voda.

Druhá část popisuje konzervační zásah na vápencové soše sv. Josefa, z níky domu č. p. 91 v Kolíně. Restaurátorskému zásahu opět předchází detailní chemickotechnologický průzkum. V rámci umělecko-historického průzkumu jsou nastíněny základní obrysy vzniku díla a objektu, jehož je skulptura součástí. Stejně jako v práci K. Kalvodové zde není zcela jasné, odkud byla čerpána informace o restaurování sochy v roce 1962. Můj osobní pocit je, že provedené doplňky jsou poněkud staršího data, o čemž by svědčily i barevné nátěry na povrchu doplňků. Způsob modelace a použitý materiál navíc příliš neodpovídá sochám v regionu, které byly v šedesátých letech 20. století restaurovány (v této době byla většina restaurátorských zásahů na kamenných plastikách realizována v podstatě stále stejným jedním, či dvěma restaurátory) Archivně doložená oprava domu v šedesátých letech zahrnovala především úpravu parteru domu, která odkryla gotický oblouk (dnes vkusně lemující vietnamský obchod s šatstvem). Pokud studentka dohledala záznam o restaurování sochy v rámci této opravy, bylo by vhodné umístit do práce příslušný odkaz. Vzhledem k tomu, že sochy v níkách vypadají i na starších snímcích stejně, nebo podobně, nezdá se mi, že by socha prošla v této etapě nějakou výraznější změnou (viz např. snímek domu z roku 1910 v publikaci *Město Kolín J. a L. Kamarýtů*). V rámci pozdějších oprav pak mohly být tyto doplňky ještě převrstveny dalšími opravami (?). Všechny a analýzy a jejich výsledky jsou opět přehledně prezentovány.

Na základě popsaného havarijního stavu díla je stanovena konzervační koncepce jeho ošetření. Tento záměr předpokládá budoucí umístění skulptury v lapidáriu. Z tohoto důvodu je rozhodnuto o ponechání starších tmelů na místě spolu s fixací fragmentů barevných úprav. S navrženým postupem nelze než souhlasit. Nejnaléhavějším problémem sochy s podstavcem byla hloubková degradace vápencového materiálu. Oba bloky prošly důkladným, infuzně prováděným, zpevněním. Tato operace si vyžádala úctyhodných třicet šest litrů konsolidačního prostředku. Dále byly osazeny oddělené fragmenty modelace, které vytvářely ucelené plastické části.

Konzervační zásah na soše sv. Josefa a podstavci byl proveden na odpovídající úrovni. Kladně hodnotím především pečlivé zajištění fragmentů barevných úprav, které jsou cenným historickým dokumentem. Poznámku mám pouze k napojení, v rámci zásahu nově osazené, hlavičky Ježíška. Přes striktně konzervační koncepci zásahu, která omezila estetizaci artefaktu na minimum, bych si dovolil poněkud zjemnit přechod mezi touto částí a torzem figury sv. Josefa. Především v pohledu na levý bok hlavní figury spojení těchto dvou částí působí poněkud tvrdě a nepřírozeně. Stálo by jistě za úvahu vyplnit vzniklou spáru tmelem, případně i mírně doplnit přechod v pohledu čelním. Nasazená hlava působí křehce, postrádá i tektoniku kamenné plastiky. Posílení tvaru této části by jistě bylo vhodné i jako zajištění pro budoucí manipulaci se sochou.

V kapitole Doporučený režim památky je navrženo nahrazení originálního díla na místě rekonstrukcí sochy. Tento návrh je opřen o existenci snímku z roku 1962, který svou „ucházející“ kvalitou má posloužit jako vodítko. Domnívám se, že na místě by bylo spíše osazení současného díla na stejné téma bez snahy o rekonstrukci díla původního, o jehož sochařském zpracování jsou představy jen mlhavé. Chybí zde doporučení pro uchování a nakládání se samotným originálem, které bych považoval za důležitější informaci pro majitele sochy.

Jako vysoce přínosnou hodnotím teoretickou část zabývající se vlastnostmi směsí umělého kamene pro mušlové vápence v závislosti na použitém kamenivu. Čtenáři je zde předložen velmi dobrý vhled do problematiky od základního popisu vlastností tmeleného kamene, přes vlastnosti pojiv až k vyhodnocení a příkladům receptur používaných směsí. Zejména posledně jmenovaný segment práce považuji za velice přínosný pro praxi restaurátora. V experimentální části jsou pak jednotlivé kompozice testovány. Zajímavé je jistě i vyhodnocení vlastností restaurátory běžně používaných kameniv.

Celkově práci hodnotím coby velmi zdařilou. Jazyk práce je na dobré úrovni, je dobře srozumitelný a kultivovaný, v textu nejsou překlepy. Občasné problémy s výstavbou vět jsou spíše výjimkou. Vzhledem k tomu, že podobně na tom jsou (bohužel) často i texty po revizi profesionálních korektorů, nepovažoval bych je za velký stylistický nedostatek autorky, spíše za místa, která unikla opravě v průběhu psaní.

Fotodokumentace a grafické přílohy jsou rovněž provedeny pečlivě. Neškodilo by přiložit technické listy použitých materiálů.

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji stupeň hodnocení velmi dobře

V Kolíně dne 5. 9. 2016

Martin Kulhánek